Povinnost označovat obsah vytvořený AI – pravidla transparentnosti dle čl. 50 nařízení o AI

Od 2. srpna 2026 nabyla účinnosti tzv. pravidla transparentnosti podle čl. 50 nařízení o AI.[1] Koho přesně se týkají a jaké povinnosti stanoví?

Shrnutí od AI
Článek analyzuje povinnosti transparentnosti vyplývající z nařízení EU o umělé inteligenci a rozlišuje je podle toho, zda daná osoba vystupuje jako poskytovatel systému AI, nebo jako zavádějící subjekt. Poskytovatelé jsou povinni upozornit uživatele na komunikaci s umělou inteligencí a technicky označit AI generovaný obsah, přičemž běžné kosmetické úpravy jako oprava gramatiky nebo ořez obrazu označení nevyžadují. Zavádějícím subjektům pak vznikají povinnosti při provozování systémů rozpoznávání emocí či biometrické kategorizace, při vytváření tzv. deep fake obsahu a při zveřejňování AI generovaných textů o záležitostech veřejného zájmu, nestanoví-li nařízení výjimku. Klíčovým praktickým závěrem je, že povinnosti poskytovatele a zavádějícího subjektu se nepřekrývají ani vzájemně nezastupují, přičemž veškerá upozornění musí být podána jasně a nejpozději při první interakci s uživatelem. Článek rovněž upozorňuje, že povinnost označování se posuzuje podle data vytvoření obsahu, a vyvracuje zjednodušený výklad, podle nějž je třeba označovat veškerý obsah vzniklý s pomocí umělé inteligence.

Povinnosti ve vztahu k transparentnosti se liší primárně podle postavení osoby, tedy zda osoba vystupuje v postavení poskytovatele (vyvíjí systém AI a uvádí jej na trh)[2] nebo zavádějícího subjektu (systém profesně používá).[3] Povinnosti vázané na poskytovatele tak primárně leží na vývojáři či dodavateli. Naopak zavádějícím subjektem je ten, kdo pouze využívá systém AI ke své činnosti. Nutno přitom též pamatovat, že zavádějícím subjektem se osoba nestává, jestliže systém AI využívá pouze pro osobní neprofesionální činnost.[4]

Povinnosti poskytovatele

Poskytovatel systému AI určeného k přímé interakci s fyzickou osobou musí zajistit, aby dotčená osoba věděla, že komunikuje s umělou inteligencí, ledaže je to zjevné z okolností nebo jde o systém ze zákona oprávněný odhalovat, vyšetřovat či stíhat trestné činy. V praxi to může znamenat např. uvedení jasného upozornění (typicky formulace typu „komunikujete s AI systémem“) doplněného viditelnou ikonou, uvedeného před zahájením konverzace nebo na jejím samém začátku. V této souvislosti pozor též na pravidla ohledně AI agentů. Pokyny Komise k čl. 50 nařízení o AI[5] uvádějí, že AI agenti musejí být nastaveni tak, aby sdělili nejen svou umělou povahu, ale i totožnost osoby či subjektu, v jehož zastoupení jednají. U víceagentních struktur se informace vyžaduje na klíčových krocích (autorizace, reportování) i při každé nové interakci.

Druhá povinnost poskytovatele se týká výstupů. Zvuk, obraz, video i text vytvořené generativním systémem musí nést strojově čitelné označení, zjistitelné jako umělé či manipulované, a to účinným a spolehlivým způsobem. V praxi se tato povinnost typicky naplní neviditelnou, technickou vrstvou (vodoznaky, metadata apod.). Povinnost se ale neuplatní na jakoukoli úpravu obsahu – pokyny Komise vymezují poměrně širokou výjimku pro standardní editaci a pro úpravy, které podstatně nemění vstupní data ani jejich význam. Typicky tak označení nevyžaduje oprava gramatiky, ořezání, úprava jasu a kontrastu, redukce šumu ve zvuku apod.[6]

Pro správné uchopení této povinnosti lze čerpat z Kodexu správné praxe, který tuto problematiku rozpracovává.[7] Postup dle Kodexu sice neznamená automaticky plný soulad s nařízením o AI, jeho dodržování ale usnadní prokazování souladu vůči dozorovým orgánům.

Povinnosti zavádějícího subjektu

Na zavádějící subjekt dopadají povinnosti transparentnosti, jestliže

- provozuje systém rozpoznávání emocí nebo biometrické kategorizace,
- vytváří „deep fake" nebo
- vytváří text, který je zveřejněn za účelem informování veřejnosti o záležitostech veřejného zájmu.

Ad a)

Jestliže zavádějící subjekt provozuje systém rozpoznávání emocí nebo biometrické kategorizace, musí o tom dotčené osoby informovat, typicky formou cedule u vstupu do prostoru, kde je systém nasazen, nebo úvodním upozorněním před spuštěním aplikace, která emoce vyhodnocuje.[8] V této souvislosti je však nutné pamatovat na čl. 5 nařízení o AI, který určité rozpoznávání a kategorizaci přímo zakazuje. Otázka transparentnosti je tedy relevantní jen tam, kde je nasazení příslušného systému AI povoleno.[9]

Ad b)

Povinností zavádějícího subjektu je dále zveřejnit při vytváření „deep fake", že jde o obsah uměle vytvořený či manipulovaný. Výjimkou je zjevná satira, fikce a podobné užití, u kterých je povinnost omezena na zveřejnění obsahu vhodným způsobem, který nebrání zobrazení nebo užívání díla. Povinnost se též neuplatní při zákonem povoleném použití v souvislosti s prevencí a odhalováním trestné činnosti.

Ad c)

Pokud zavádějící subjekt vytváří a zveřejňuje text informující o záležitosti veřejného zájmu, případně s tímto manipuluje, musí uvést, že se jedná o text uměle vytvořený či manipulovaný. Záležitostí veřejného zájmu má přitom nařízení na mysli zejména informace o politice, veřejné správě, ochraně lidských práv, veřejného zdraví, ochrany životního prostředí apod.[10] Povinnost se však neuplatní, pokud obsah podléhá přezkumu člověkem či redakční kontrole a pokud za zveřejnění nese určitá fyzická či právnická osoba redakční odpovědnost.

Poslední povinnost se týká formy a platí jak pro poskytovatele, tak zavádějící subjekt – veškeré informace při plnění pravidel transparentnosti musejí být podány jasným a rozlišitelným způsobem, nejpozději při první interakci nebo expozici a v souladu s požadavky na přístupnost.[11] Nestačí tedy kupříkladu označení uvedené pouze v obchodních podmínkách nebo vágní odkazy typu „toto je asistent".

Co to tedy ve zkratce znamená?

Poskytovatel má povinnost:

- u systémů AI určených k přímé interakci upozornit uživatele, že komunikuje s AI, a
- technicky označit AI-generovaný či manipulovaný obsah; běžné kosmetické úpravy (gramatika, ořez, jas) označení nevyžadují, podstatné zásahy do obsahu (výměna osob, hlasu, tváře) ano.

Zavádějící subjekt musí:

- informovat o nasazení systému rozpoznávání emocí či biometrické kategorizace,
- označit „deep fake" obsah (s výjimkami pro zřejmou satiru apod.) a
- označit AI-generovaný či manipulovaný text o věcech veřejného zájmu (ledaže prošel lidskou či redakční kontrolou s vymezenou odpovědností).

Všechna upozornění musí být podána jasně, rozlišitelně a nejpozději při první interakci či expozici. Zároveň je nutno pamatovat, že povinnost označování se posuzuje podle data vytvoření. Obsah zveřejněný před datem účinnosti tedy není zapotřebí označovat zpětně.

Zavádějící subjekty si musejí uvědomit, že jim stanovené povinnosti za ně poskytovatel neplní. Pokud tedy AI systém generuje obrázky přímo v interakci s uživatelem, plní jeho poskytovatel pouze jemu určené povinnosti. Jestliže však zavádějící subjekt například v systému AI vygeneruje „deep fake", musí sám splnit na něj kladenou povinnost označení.[12]

V praxi si osoba musí uvědomit, ve kterém postavení vystupuje, zda vůbec zveřejňuje AI vytvořený obsah v rámci profesionální činnosti, případně zda je v postavení poskytovatele nebo zavádějícího subjektu. Podle toho je následně schopna posoudit, jaké povinnosti se na ni vztahují.

Kromě toho je vhodné mít na paměti, že ze zavedených povinností existují široké výjimky. Rozhodně tedy neplatí často zmiňovaný závěr, že „každý" obsah, který sdílíme a ke kterému nám dopomohlo AI, musíme zvlášť označovat.

JUDr. Jan Šamlot,
advokát

LEGALITÉ advokátní kancelář s.r.o.

---

[1] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1689 ze dne 13. června 2024, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci a mění nařízení (ES) č. 300/2008, (EU) č. 167/2013, (EU) č. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 a (EU) 2019/2144 a směrnice 2014/90/EU, (EU) 2016/797 a (EU) 2020/1828 (akt o umělé inteligenci) („nařízení o AI").
[2] Viz definici v čl. 3 bodu 3 nařízení o AI.
[3] Viz definici v čl. 3 bodu 4 nařízení o AI.
[4] Viz čl. 3 bod 4 nařízení o AI.
[5] Annex to the Communication to the Commission – Approval of the content of the draft Communication from the Commission - Guidelines on the implementation of the transparency obligations for certain AI systems under Article 50 of Regulation (EU) 2024/1689 (the 'AI Act'), dostupné na www, k dispozici zde.
[6] Viz s. 28 Annex to the Communication to the Commission – Approval of the content of the draft Communication from the Commission - Guidelines on the implementation of the transparency obligations for certain AI systems under Article 50 of Regulation (EU) 2024/1689 (the 'AI Act'), dostupné na www, k dispozici zde.
[7] Code of Practice on Transparency of AI-Generated Content, dostupné na www, k dispozici zde.
[8] Viz čl. 50 odst. 3 nařízení o AI.
[9] I zde přitom platí výjimka pro použití při prevenci a odhalování trestné činnosti.

[10] Viz s. 42 Annex to the Communication to the Commission – Approval of the content of the draft Communication from the Commission - Guidelines on the implementation of the transparency obligations for certain AI systems under Article 50 of Regulation (EU) 2024/1689 (the 'AI Act'), dostupné na www, k dispozici zde.
[11] Viz čl. 50 odst. 5 nařízení o AI.
[12] Pro účely splnění této povinnosti nabízí Komisí uznávaný Kodex správné praxe volně dostupnou jednotnou ikonu „AI GENERATED" (plně generovaný obsah) a „AI MODIFIED" (obsah pouze upravený), kterou lze pro označení „deep fake" přímo použít.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz